

KLASSEKAMPEN

– Bør kalles svarte og hvite

Forsker Anja Bredal mener «svart» og «hvit» må brukes som politiske begreper for å omtale innbyggere i Norge – slik kan vi sette søkelys på rasisme

Av Christiane Jordheim Larsen <christiane@klassekampen.no>

FREDAG 22. SEPTEMBER, 2006

Hvilke begreper er riktige å bruke i et Norge der flere og flere innbyggere har opprinnelse i andre deler av verden? Fremmedkulturell, første/andre/tredje generasjons innvandrere, eller kanskje minoritet?

Begrepene svirrer i lufta, men forsker ved Senter for kvinne- og kjønnsforskning, Anja Bredal, mener det beste er å ta utgangspunkt i hudfarge.

– Ved å bruke *svart* og *hvit* som politiske begreper, kan man sette søkelys på historisk bestemte maktforhold i samfunnet, sier Bredal til Klassekampen.

I dag brukes begrepene svart og hvit av antirasistiske organisasjoner, men ordene er ifølge Bredal mindre vanlige innen akademia og politikk, der man i større grad har vært opptatt av *kulturelle forskjeller* mellom innbyggere, noe som avspeiler seg for eksempel i ordene fler- og fremmedkulturell.

– Det synes jeg er problematisk, sier Bredal.

Overser rasisme

Da Organisasjonen mot offentlig diskriminering (Omod) for kort tid siden la fram rapporten «Ung svart og norsk», forklarte prosjektleder Ingjerd Hansen i Klassekampen hvorfor de valgte å bruke svart og hvit som politiske begreper, der svart omfatter alle med en hudfarge som ikke er hvit. Slik er begrepet blant annet brukt i Storbritannia.

Ifølge Hansen skjer for eksempel gjengdanning i Norge på tvers av *kulturelle* skillelinjer. Derimot hevder Omod at samtlige unge ikke-hvite med hadde vært utsatt for rasisme. Hansen understreket dessuten det problematiske ved å kalle en tredjegerasjons innvandrere for *minoritet*.

– Svart passer bedre fordi det sier noe om at vedkommende *ser* annerledes ut, uttalte hun.

Kan det å unnlate å bruke begrepene «svart» og «hvit» usynliggjøre et rasismeproblem i det norske samfunnet? Ja, mener Bredal.

– Selv om man mener rase ikke *burde* være relevant, er det i realiteten virksomt, sier hun og bruker adoptivbarns erfaringer med rasisme som eksempel.

«Rase»

Bredal sier det er en utfordring å snakke om rase uten å samtidig bekrefte rasistisk tankegods, og mener dette kan forklare hvorfor svart og hvit i liten grad brukes som politiske begreper her i landet.

– Det er vanskelig å si ordet *rase* på norsk – man får lyst til å sette det i hermetegn. Det skal liksom ikke ha noen betydning i det norske samfunnet, sier Bredal.

Forskeren mener det hun kaller «ensidig vektlegging av kulturell forskjell» framfor erfaringer knyttet til hudfarge skaper problemer i det norske samfunnet:

– For det første risikerer man å overdrive kulturens betydning og overse forskjeller *innad* i etniske grupper. For det andre blir maktforskjeller mellom minoritet og majoritet stående i skyggen. Annerledesheten, som noen vil bevare og andre fordømme, får mer oppmerksomhet enn dominanseforholdet man søker å endre. *Hvithet* setter navn på en posisjon og noen privilegier som ellers tas for gitt. Det gjør diskrimineringen til et problem, også for hvite.

Bredal understreker at en slik tankegang har stor utbredelse internasjonalt, mens den ennå er ung i Norge.

Uvant

Bredal ser at det ikke er noen tradisjon for terminologien i Norge og derfor står i fare for å bli misforstått.

– Noen norsk-pakistanere og norsk-indere vil kanskje ikke forstå hvorfor de blir kalt svarte og føle seg krenket. Hierarkier i forhold til hudfarge er jo også virksomme innen disse miljøene. Derfor er det viktig å forklare hva man mener, sier Bredal som samtidig understreker at minoritetspersoner selv må få definere hvilke begreper som er passende.